

antwoordelijkheid ten opzichte van de eventuele nakomelingen wel eens uit het oog wordt verloren.

Vandaar dit commentaar over de ernstige genetische consequenties.

LITERATUUR

- ADAMS, M. S. en J. V. NEEL (1967) *Pediatrics* 40, 55.
CARTER, C. O. (1967) *Lancet* I, 436.
Editorial (1981) *Brit. med. J.* 282, 280.
GALJAARD, H. (1980) *Genetic metabolic diseases: early diagnosis and prenatal analysis*. Elsevier-North Holland, Amsterdam.

HARPER, P. S. (1981) *Practical genetic counselling*. John Wright, Bristol.

MCKUSICK, V. A. (1980) *Mendelian inheritance in man*. 6e druk. Johns Hopkins, Baltimore.

SEEMANOVA, E. (1971) *Hum. Genet.* 21, 108.

STANBURY, J., J. B. WIJNGAARDEN en D. S. FREDERICKSON (1978) *The metabolic base of inherited disease*. 4e druk. McGraw-Hill, New York.

WEINBERG, S. (1963) *Incest behaviour*. Citadel Press, New York.

WEITZEL, W. D., B. J. POWELL en E. C. PENICK (1978) *Amer. J. Dis. Child.* 132, 127.

Juni 1981

BRIEVEN AAN DE REDACTIE

Erytromelalgie

J. J. MICHIELS, INTERNIST

Uit vraag 22 (1981) in dit tijdschrift blijkt dat erytromelalgie een weinig bekend symptoom is, dat bovendien nooit in relatie is gebracht met één bepaalde ziekte. In de beschrijvingen van MITCHELL (1878), BROWN (1932) en SMITH en ALLEN (1938) is erytromelalgie gekenmerkt door:

- brandende pijn in de acra, waarbij de voorvoet zool en de tenen vaker zijn aangetast dan de vingertoppen, gepaard gaande met lokale verschijnselen van zwelling, roodheid en warmte, en
- toenemende hevigheid van de symptomen bij warmte, staan en lopen; ze worden duidelijk milder tijdens absolute rust, in het bijzonder als de voet of hand hoger ligt.

De term erythermalgie werd in 1938 gepropageerd door SMITH en ALLEN om meer nadruk te leggen op de klinische verschijnselen van ontsteking en warmte. Erytromelalgie heette refractair te zijn tegen behandeling tot het gunstige effect van acetylsalicylzuur bij enkele patiënten werd beschreven door SMITH en ALLEN in 1938. Later is het een gangbare behandeling geworden voor primaire erytromelalgie; een in analgetisch opzicht lage dosis van 350-500 mg geeft snelle verdwijning van de erytromelalgische verschijnselen, die enige dagen aanhoudt. Dit effect is zo specifiek dat het als diagnosticum voor erytromelalgie kan worden gebruikt (BAB e.a. 1964). SMITH en ALLEN (1938) en BAB e.a. (1964) maken onderscheid tussen primaire erytromelalgie en een secundaire vorm, die bij polycytaemia vera, myeloïde metapla-

sie, arteriële hypertensie, diabetes mellitus, lupus erythematosus disseminatus en reumatoïde arthritis voorkomt. De pathogenese van de erytromelalgische verschijnselen is grotendeels duister gebleven.

Op grond van eigen onderzoek bij 25 patiënten (MICHIELS 1981) ben ik van mening dat erytromelalgie altijd een uiting is van een myeloproliferatieve aandoening in de vorm van primaire trombocytemie of van polycytaemia vera met een trombocytische component. Onder de patiënten met erytromelalgie waren er geen met secundaire trombocytose of met chronische myeloïde leukemie met trombocytose.

De erytromelalgische uitingen variëren van prikkelende sensaties en steken als met een mes toegebracht, tot brandende pijn als de huidtemperatuur hoger wordt dan 31°C. Asymmetrische, vaak unilaterale roodheid, warmte en bij druk pijnlijke zwelling komt meestal voor aan één of meer tenen, de voorvoet zool of soms de vingertoppen. Ook doet zich na verloop van tijd vaak tevens acrocyanose en gangreen van één of meer tenen voor, terwijl het opvallend is dat, anders dan bij arteriosclerotische circulatiestoornissen, de perifere arteriën normaal blijven pulseren. Erytromelalgie bleek gepaard te gaan met een verhoogde omzet aan trombocyten en te worden gekenmerkt door aantasting van arteriolen in de reticulair dermis; de venulen, capillairen en zenuwen blijven microscopisch intact. Aanvankelijk is er fibromusculaire proliferatie van de intima en in latere stadia kunnen intravasculaire thrombi worden waargenomen. Intimaprolieratie en trombotische afzettingen kunnen tenslotte leiden tot volledige obliteratie van het lumen van arteriolen.

Afdeling Hematologie (hoofd: prof. dr. J. Abels), Academisch Ziekenhuis Rotterdam-Dijkzigt, Rotterdam.

In tegenstelling tot behandeling met coumarinepreparaten geeft toediening van lage doses acetylsalicylzuur snelle verbetering tot volledig herstel van de gestoorde circulatie. Dit berust naar alle waarschijnlijkheid op de trombocytenuitremmende werking van acetylsalicylzuur door irreversibele remming van cyclo-oxygenase in de trombocyten. Cytostatische behandeling met busulfan van de myeloproliferatie – met daling van het trombocytenuut aantal tot normale waarden als gevolg – leidt vooral bij de primaire trombocytemie tot langdurige perioden van remissie.

Erytromelalgie kan op grond van het bovenstaande duidelijk worden onderscheiden van pijnlijke roodheid en (of) perifere circulatiestoornissen zoals bij jicht, arteriosclerose, diabetes mellitus, lupus erythematosus disseminatus, reumatoïde artritis,

eczeem en perniosis, aandoeningen die in de literatuur op grond van oppervlakkige gelijkenis veel verwarring hebben gesticht over het ziektebeeld van de erytromelalgie.

LITERATUUR

- BAB, R. R., D. ALARCON-SEGOVIA, J. F. FAIRBAIRN (1964) *Circulation* 29, 136.
BROWN, G. F. (1932) *Amer. J. med. Sci.* 183, 468.
MICHIELS, J. J. (1981) *Erytromelalgie en trombocytemie*. Proefschrift Rotterdam.
MITCHELL, S. W. (1978) *Amer. J. med. Sci.* 76, 2.
SMITH, L. A. en F. V. ALLEN (1938) *Amer. Heart J.* 16, 175.
Vraag 22 (1981) *Ned. T. Geneesk.* 125, 552.

April 1981

GESCHIEDENIS DER GENEESKUNDE

Heelkundige onderwerpen in het Nederlandsch Weekblad voor Geneeskundigen (1851-1856)

D. DE MOULIN, TE NIJMEGEN

In het midden van de vorige eeuw telde ons land een naar verhouding groot aantal geneeskundige vakbladen. Vijf daarvan, te weten het *Tijdschrift der Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst*, het *Praktisch Tijdschrift voor Geneeskunde*, het *Repertorium*, het *Nederlandsch Tijdschrift voor Geregte Geneeskunde en Psychiatrie* en het *Nederlandsch Weekblad voor Geneeskundigen*, hielden eind 1856 op te bestaan en gingen op in het nieuwe *Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde* (eerste nummer 2 januari 1857). Deze vijf week- en maandbladen kan men dus als de directe voorlopers van het *NTvG* beschouwen.

Het *Nederlandsch Weekblad voor Geneeskundigen*, dat van 1851 tot en met 1856 in zes jaargangen bij de uitgeverij C. G. van der Post te Amsterdam is uitgekomen, is daarvan lang niet het minste geweest. Het was op de hoogte van zijn tijd, en de informatie die het zijn lezers bood bestreek alle gebieden der geneeskunde en was doorgaans van goede kwaliteit. Die kwaliteit werd gewaarborgd door het hoge wetenschappelijke niveau van de redacteuren.

De redactie werd aanvankelijk gevormd door de huisartsen J. P. Gildemeester, A. H. Israëls, J. Penn en H. Riehm, de aan het Buitengasthuis verbonden geneesheer en patholoog J. M. Schrant en de chirurg J. W. R. Tilanus, allen te Amsterdam. In later jaren kreeg de redactie een meer landelijk karakter door

het toetreden van J. L. Chanfleury van Ysselstein uit Den Haag, F. J. I. Schmidt uit Rotterdam en van A. W. M. van Hasselt uit Utrecht. J. Zeeman en J. Texeira de Mattos uit Amsterdam waren inmiddels ook de geleerden komen versterken. Al deze namen hadden in de kring van Nederlandse geneeskundigen van omstreeks het midden van de vorige eeuw een zeer goede klank; een aantal van hen treft men ook aan op de lijst der redactieleden van het nieuwe *Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde*.

Het Weekblad doet wat zijn uitvoering betreft al enigszins denken aan het *NTvG*. Ieder nummer bestond uit twintig bladzijden van twee kolommen en was volgens een vast schema in rubrieken verdeeld. Het opende steeds met een oorspronkelijke bijdrage van een Nederlandse auteur, bij wijze van hoofdartikel. Nu eens was dit een casuïstische mededeling, dan weer een meer bespiegelend overzichtsartikel; behalve de kliniek kon het de staatsregeling met betrekking tot de geneeskunde – waar veel over te doen was in die jaren – of de hygiëne tot onderwerp hebben, een enkele maal de geschiedenis der geneeskunde.

Na het hoofdartikel volgde steevast de rubriek „Wetenschappelijke mededelingen”. Deze bestond uit korte referaten van artikelen uit buitenlandse tijdschriften. Een vluchtig onderzoek leert dat de redactie van het Weekblad heel wat buitenlandse